

ผลกระทบของการตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี และความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล และตัวแปรกำกับจากคุณภาพการสอบบัญชี : หลักฐานจากประเทศไทย

ยอดรัก นันทพานิช

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรบัญชีดุษฎีบัณฑิต
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ดร.จิรารัช พิพัฒน์นราพงศ์

อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 14 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 14 พฤศจิกายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 18 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของการตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี และความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเพื่อศึกษาอิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชีในการทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับ (Moderator Variable) บนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลจำนวน 1,967 ชุดข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2562 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ผลการศึกษาพบว่า การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข และความรับผิดชอบต่อสังคม มีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ในขณะที่การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง และความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกจากนี้ยังพบอีกว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง และการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ชี้ให้เห็นว่า การสอบบัญชีที่มีคุณภาพส่งผลกระทบต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มาจากการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง

คำสำคัญ: หลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล การตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี ความรับผิดชอบต่อสังคม คุณภาพการสอบบัญชี

The Effect of Earnings Management, Accounting Conservatism, and Corporate Social Responsibility on Corporate Income Tax Avoidance and The Moderating Effect of Audit Quality: Evidence from Thailand

Yodrak Nantapanich

*Ph.D. (Candidate) in Doctor of Accountancy Program,
School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce*

Received: July 14, 2022

Revised: November 14, 2022

Accepted: November 18, 2022

Dr.Jirarat Pipatnarapong

Lecturer of School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce

ABSTRACT

The first objective of this paper is to investigate the effect of earnings management, accounting conservatism and corporate social responsibility on corporate income tax avoidance of listed companies on the Stock Exchange of Thailand. The second purpose is to examine the moderating effect of audit quality on the link between earnings management, accounting conservatism and corporate social responsibility and corporate income tax avoidance. Using the data of 1,967 firm-year observations during the period 2013-2019 and analyzing through the least squares multiple regression (OLS), the results show a negative relationship between accrual-based earnings management, unconditional accountings conservatism, and corporate social responsibility and corporate income tax avoidance. Contrarily, real-activity earnings management and conditional accountings conservatism are positively associated with corporate income tax avoidance. In addition, the study finds that audit quality moderates the relationship between accrual-based earnings management and corporate income tax avoidance, suggesting that audit quality affects corporate income tax avoidance resulting from accrual-based earnings management.

Keywords: Corporate Income Tax Avoidance, Earnings Management, Accounting Conservatism, Corporate Social Responsibility, Audit Quality

บทนำ

การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นประเด็นโต้แย้งมาอย่างยาวนานจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ถือเป็นต้นทุนที่บริษัทต้องแบกรับ ทำให้บริษัทต่าง ๆ พยายามลดภาระภาษี เพื่อสร้างผลการดำเนินงานขององค์กรให้ดีที่สุด (Desai & Dharmapala, 2009a) บริษัทเหล่านี้อาจใช้วิธีลดค่าใช้จ่ายภาษีจากช่องโหว่ของกฎหมายภาษี (Hanlon & Heitzman, 2010) ทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ที่ใช้พัฒนาประเทศและบริการสาธารณะ จึงทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (Christensen & Murphy, 2004)

หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันของกำไรทางบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและกำไรทางภาษี ซึ่งต้องเป็นไปตามประมวลรัษฎากร ทำให้เกิดช่องโหว่ทางกฎหมายในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (Lisowsky et al., 2013) และความไม่ชัดเจนของกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลทำให้ตรวจพบได้ยากและเป็นเรื่องยากที่จะตัดสินได้ว่า กลยุทธ์การลดค่าใช้จ่ายภาษีดังกล่าวเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ (Lee et al., 2015) และยังมีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจที่กิจการต้องให้ความสำคัญในการใช้ดุลยพินิจในการจัดการตัวเลขทางบัญชี เพื่อให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ประหยัดที่สุด ด้วยเหตุนี้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์กรในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การตกแต่งกำไรของผู้บริหาร (Crocker & Slemrod, 2005) การเลือกแนวปฏิบัติตามหลักความระมัดระวังทางบัญชี (Bornemann, 2018) หรือแม้กระทั่งการสร้างความมั่นคงในการดำเนินงานต่อเนื่องด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Lanis & Richardson, 2012, 2015) อาจช่วยในการตรวจสอบระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ พฤติกรรมองค์กรเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มุ่งหวังผลประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่ง และด้วยเหตุที่การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นพฤติกรรมขององค์กรที่อาจผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ จึงเป็นเรื่องยากที่จะบังคับใช้กฎหมายแข็ง (Hard Law) เพื่อจัดการกับพฤติกรรมนี้ (Lee et al., 2015) ดังนั้นกฎหมายอ่อน (Soft Law) จึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและจำกัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกเหนือจากการบังคับใช้กฎหมาย การสอบบัญชีที่มีคุณภาพจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ผลประกอบการ และมูลค่าของกิจการ (Krishnan, 2003a) ส่งผลให้บริษัทมีมูลค่ากิจการที่เพิ่มขึ้น (Hart, 1995) และช่วยขจัดพฤติกรรมองค์กรที่เป็นแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล Hogan and Noga (2015) และ Omer et al. (2006) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากสามารถติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท (Desai & Dharmapala, 2006, 2008)

ประเทศไทยในฐานะประเทศกำลังพัฒนา มีการเติบโตของตลาดหลักทรัพย์อย่างมากและมีการเติบโตของรายได้ในต่างประเทศตลอดหลายปีที่ผ่านมา (Nithichai & Kanasiriwattan, 2020) ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่รัฐบาลใช้ในการพัฒนาประเทศ แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากเดิมที่จัดเก็บในอัตราร้อยละ 30 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ลดลงเหลือร้อยละ 23 ในปี พ.ศ. 2555 และลดลงเหลือร้อยละ 20 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน แต่ภายใต้สถานการณ์การเติบโตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทเหล่านี้ อาจมีแรงจูงใจในการลดค่าใช้จ่ายภาษี เพื่อสร้างผลการดำเนินงานและภาพลักษณ์ให้ดีที่สุด การศึกษาถึงพฤติกรรมที่อาจเป็นแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลในหลายมิติที่เชื่อมโยงกันจะมีส่วนช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ เข้าใจถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแลและนักลงทุน ได้แก่

กรมสรรพากร ซึ่งสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปสนับสนุน เพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดเก็บภาษี
ในเรื่องของการคำนวณกำไรทางภาษีให้สามารถป้องกันการใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรและเลือกใช้นโยบายตามหลัก
ความระมัดระวังทางบัญชีได้ สภาวิชาชีพบัญชีสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปสนับสนุน เพื่อผลักดันให้ผู้สอบบัญชีของ
สำนักงานขนาดเล็กและขนาดกลางมีการปฏิบัติงานด้านการสอบบัญชีที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่
และคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์มีการผลักดันให้บริษัทดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรในระยะยาว รวมทั้งยังช่วยให้นักลงทุนเข้าใจถึงผลกระทบของพฤติกรรมดังกล่าวที่เป็น
แรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เพื่อให้มั่นใจว่า เงินลงทุนจะได้รับการปกป้องและได้รับผลตอบแทนจาก
การลงทุนสูงสุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังให้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ช่วยเพิ่มเติมวรรณกรรมในเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งยังไม่พบงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาความสัมพันธ์หลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ
หลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลและอิทธิพลของคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งช่วยขยายขอบเขตของการอธิบายอิทธิพลที่
ส่งผลกระทบต่อหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลได้มากขึ้น จึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้

จากเหตุผลข้างต้น จึงเกิดคำถามของการวิจัยว่า การตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี และความรับผิดชอบต่อ
สังคม เป็นพฤติกรรมองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทยหรือไม่ และคุณภาพการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีผลกระทบมาจาก
การตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี และความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทยหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของระดับการตกแต่งกำไร ระดับความระมัดระวังทางบัญชี และระดับ
ความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล และเพื่อศึกษาอิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชี
ที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บททวนวรรณกรรมและสมมติฐานของงานวิจัย

การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax Avoidance)

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาระค่าใช้จ่ายภาษีของบริษัท ซึ่งทำให้กำไรสุทธิของบริษัทลดลงและอาจส่งผลให้มูลค่ากิจการ
ลดลง ด้วยเหตุนี้บริษัทจึงพยายามลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีของบริษัทให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กิจการ (Desai &
Dharmapala, 2009a) ซึ่งกระทำโดยการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้
นิติบุคคล หรือการใช้วิธีการที่ขัดต่อกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ความสนใจ
ในเรื่องนี้ถูกจุดประกายขึ้นเมื่อนักวิชาการพยายามศึกษาถึงแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทและ
ทำความเข้าใจเหตุผลและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด รวมถึงผลกระทบของการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล อย่างไรก็ตาม
แม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลค่อนข้างมาก แต่การศึกษาด้านนี้ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับ
คำจำกัดความของการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (Gebhart, 2017; Hanlon & Heitzman, 2010) โดยทั่วไป
มักใช้คำกล่าวอ้างที่ใช้จำแนกประเด็นเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล อาทิเช่น การหลีกเลี่ยงภาษี (Tax

Avoidance) และการหนีภาษี (Tax Evasion) ซึ่งใช้อ้างถึงการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ตามลำดับ ที่พักพิงภาษี (Tax Shelter) และดินแดนภาษีต่ำ (Tax Haven) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำจำกัดความที่ใช้อ้างถึง กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล จะมีความแตกต่างกัน แต่พบว่า วรรณกรรมในอดีตเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลมีการนำคำจำกัดความเหล่านั้นมาใช้แทนกัน (Salihu et al., 2015) ดังนั้นเพื่อเป็นการระบุขอบเขตของการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้คำว่า “การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล” ซึ่งหมายถึง การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายผ่านกลยุทธ์และกิจกรรมที่บริษัทใช้ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล ในการอ้างถึง พฤติกรรมการลดภาระภาษีของบริษัท โดยไม่เฉพาะเจาะจงว่า เป็นกิจกรรมที่เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะระบุว่า กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมที่ถูกหรือผิดกฎหมาย เพราะจะมีเพียงศาลเท่านั้นที่สามารถตัดสินได้ (Lee et al., 2015) และเป็นที่ยากที่จะเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งวรรณกรรมในอดีตยังไม่มีการศึกษาตัวแบบที่สามารถชี้เฉพาะกิจกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ถึงแม้ Crocker & Slemrod (2005) จะศึกษาการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย แต่ Lee et al. (2015) โต้แย้งว่า การวัดค่าการหนีภาษีในงานวิจัยของ Crocker & Slemrod (2005) ไม่อาจจำกัดความได้อย่างชัดเจนว่า เป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Jensen & Meckling (1976) ได้อธิบายทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นหรือเรียกว่า ตัวการ (Principal) ซึ่งว่าจ้างผู้บริหาร เรียกว่า ตัวแทน (Agency) ให้ดำเนินงานแทนตนเอง ทำให้เกิดการแยกอำนาจการควบคุมออกจากการบริหาร ตัวแทนซึ่งมีข้อมูลมากกว่าตัวการ (Information Asymmetry) อาจไม่ได้แสวงหาผลประโยชน์สูงสุดให้ตัวการ แต่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองโดยการปกปิดซ่อนเร้นข้อมูลหรือนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทน (Agency Problem) ตัวการจึงมีความพยายามในการลดปัญหาตัวแทนโดยการวัดประสิทธิภาพการบริหารงานของตัวแทนไปที่ผลประกอบการ ทำให้ตัวแทนต้องการสร้างผลการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของตัวการ (มีกำไรมากที่สุด) จึงมีความเป็นไปได้ที่ตัวแทนจะเลือกใช้วิธีการลดภาระค่าใช้จ่าย (เช่น ค่าใช้จ่ายภาษี) เพื่อเพิ่มกำไร แม้ว่าการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่ได้สะท้อนปัญหาตัวแทนโดยตรงแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวแทนใช้พฤติกรรมฉกฉวยโอกาสจากการบริหาร (Desai & Dharmapala, 2009b) เพราะถึงแม้ว่าผู้ถือหุ้นอาจได้รับผลประโยชน์จากค่าใช้จ่ายภาษีที่ลดลงทำให้กำไรสุทธิเพิ่มสูงขึ้น (อาจได้รับเงินปันผลเพิ่มขึ้น) แต่ผลกระทบจากการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (หากไม่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม ค่าปรับอาญา) อาจส่งผลเสียหายมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างสองฝ่ายและเมื่ออำนาจในการดำเนินงานเป็นของผู้บริหาร ผลประกอบการที่แท้จริงอาจไม่ตอบสนองความต้องการได้เพียงพอจึงอาจเป็นเหตุให้ผู้บริหารตกแต่งกำไร เพื่อรายงานผลให้เป็นที่พอใจระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร และเมื่อค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับกำไรที่ผู้บริหารต้องรายงาน จึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไร เพื่อประโยชน์ในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกเหนือจากแรงจูงใจในการตกแต่งกำไร หลักความระมัดระวังทางบัญชีจะเป็นประโยชน์ต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท เนื่องจากความไม่สมมาตรในการรับรู้รายการ ทำให้ผู้บริหารจะพยายามลดกำไรที่ต้องเสียภาษีและเร่งรับรู้ค่าใช้จ่ายเพื่อเลื่อนการชำระภาษี ซึ่งเป็นการเพิ่มกำไรทางบัญชีและลดกำไรทางภาษีไปพร้อมกัน Bornemann, 2018 ซึ่งให้เห็นว่า

หลักความระมัดระวังทางบัญชีรับรู้ขาดทุนอย่างทันท่วงทีและชะลอการรับรู้กำไรจึงสามารถลดปัญหาตัวแทนได้ และหลักความระมัดระวังทางบัญชีจะช่วยขจัดความลำเอียงในการรายงานข้อมูลทางการเงินที่สูงเกินจริงของผู้บริหาร (Beaver & Ryan, 2005) นอกจากนี้ ในบริบทของการป้องกันพฤติกรรมการฉวยโอกาสของผู้บริหารตามทฤษฎีตัวแทน กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีส่วนช่วยในการประสานผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนได้ (Hart, 1995) การสอบบัญชีที่มีคุณภาพเป็นอีกหนึ่งกลไกที่เป็นประโยชน์ในการขจัดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่เป็นแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล Hogan & Noga (2015) พบว่า การใช้บริการด้านภาษีจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล บริษัทสอบบัญชีเหล่านี้จะควบคุมพฤติกรรมฉวยโอกาสของผู้บริหาร เพื่อรักษาคุณภาพและชื่อเสียงของบริษัทไว้

สำหรับบริบทของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม Barako et al.(2006) และ Munther (2019) ระบุว่า กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมบรรเทาปัญหาตัวแทนได้ เนื่องจากผู้บริหารที่เปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นจะช่วยลดต้นทุนตัวแทนจากการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้บริหารและโน้มน้าวผู้มีส่วนได้เสียว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมในทางที่ดี (Abdullah & Ismail, 2008) นอกจากนี้ ผู้บริหารจะเปิดเผยข้อมูลที่มีบทบาทสำคัญในการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Freeman, 1984; Jensen, 2001) ตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) บทบาทของความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกิจกรรมที่ให้ผลเชิงบวกในด้านภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เพื่อดึงดูดนักลงทุน ในทางตรงกันข้าม การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลให้ภาพลักษณ์เชิงลบ จึงมีความเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงเมื่อดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

การตกแต่งกำไร (Earnings Management) กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

รายงานทางการเงินเป็นเครื่องมือที่กิจการใช้สื่อสารไปยังนักลงทุน เจ้าหนี้ หรือผู้ใช้งบการเงินอื่น เพื่อวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกัน และยังเป็นแหล่งข้อมูลที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารกิจการ ถึงแม้ว่าการจัดทำรายงานทางการเงินจะต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป แต่ก็มีช่องว่างหรือโอกาสที่ผู้บริหารจะสามารถตกแต่งกำไรให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นกิจกรรมที่บริษัทกระทำ เพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ที่ต้องจ่ายให้กับหน่วยงานภาครัฐ โดยทั่วไปผู้บริหารมีความต้องการรายงานที่แสดงกำไรของบริษัทที่สูง เพื่อรายงานต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียในตลาดทุน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความพยายามที่จะรายงานกำไรที่ต่ำ เพื่อรายงานต่อกรมสรรพากรโดยการลดกำไรทางภาษี เพื่อให้ฐานภาษีน้อยลง Schipper (1989) ชี้ให้เห็นว่า บริษัทที่ต้องการลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลอาจมุ่งเน้นการตกแต่งกำไรของผู้บริหารโดยการใช้ดุลยพินิจของตนเองในการเลือกวิธีปฏิบัติทางบัญชีมาใช้ในการตกแต่งและนำเสนองบการเงินโดยให้ผลกำไรหรือตัวเลขแสดงตามความคาดหวังของตนเองอย่างจงใจ ความเชื่อมโยงระหว่างการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลกับการตกแต่งกำไรเกิดจากปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล ที่ผู้บริหารจะดักดวงผลประโยชน์ส่วนตนทำให้เกิดปัญหาตัวแทนตามมาและส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท (Crocker & Slemrod, 2005) ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อผู้ถือหุ้น (Putri et al., 2016) กลยุทธ์การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลสนับสนุนพฤติกรรมการฉวยโอกาสของผู้บริหาร (Desai & Dharmapala, 2009b) ดังนั้น ผู้บริหารที่ตกแต่งกำไรจึงมีแนวโน้มที่จะใช้กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เพื่อเป็นเกราะป้องกันการถูกตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ถือหุ้น แม้ว่าผู้ถือหุ้นจะคาดหวังให้บริษัทเสียภาษีน้อยลง เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น แต่การ

แยกความเป็นเจ้าของออกจากการบริหารทำให้ผู้บริหารตัดสินใจด้านกลยุทธ์ที่ใช้ในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่า (Hanlon & Heitzman, 2010) โดยอาศัยความแตกต่างของกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษี (Hanlon & Heitzman, 2010) ผู้บริหารจะตกแต่งกำไร เพื่อตอบสนองแรงจูงใจในสัญญาที่กำหนดจากภาษี เช่น กำหนดค่าตอบแทนผู้บริหารจากกำไรหลังภาษี (Phillips, 2003) หากผู้บริหารตกแต่งกำไร เพื่อวัตถุประสงค์ด้านภาษี จะรายงานผลกำไรให้ต่ำลง เพื่อที่จะจ่ายภาษีน้อยลง (Desai & Dharmapala, 2006, 2009b; Dhaliwal et al., 2004) อย่างไรก็ตาม Frank et al. (2009) พบว่า ผู้บริหารจะตกแต่งกำไรทางบัญชีและกำไรทางบัญชีไปพร้อมกัน โดยตกแต่งกำไรทางบัญชีให้เพิ่มขึ้นและลดกำไรที่ต้องเสียภาษีในปีเดียวกัน การตกแต่งกำไรอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามกลยุทธ์การตกแต่งกำไร ดังนี้

การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Earnings Management: AEM)

ผู้บริหารอาจตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจโดยการรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้างในงวดอนาคตผ่านรายได้หรือค่าใช้จ่าย เพื่อเพิ่ม (หรือลด) กำไรในงวดปัจจุบัน (McVay, 2006) โดยรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ¹ คือ ตัวบ่งชี้ว่าผู้บริหารอาจจะมีการตกแต่งกำไร (Yoon et al., 2006) เมื่อผู้บริหารมีความต้องการตกแต่งกำไร เพื่อลดภาระภาษีที่ต้องชำระ กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจะถูกนำมาใช้ หลักฐานเชิงประจักษ์ในอดีตตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างทั้งในรูปแบบที่กระทบทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีที่ในทิศทางเดียวกัน (Conforming Book-Tax Earnings Management) และการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่กระทบกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีที่ไม่สอดคล้องกัน (Non-Conforming Book-Tax Earnings Management) ซึ่งเป็นไปได้ 3 ลักษณะคือ 1) การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่กระทบกำไรทางบัญชีแต่ไม่กระทบกำไรทางภาษี 2) การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่ไม่กระทบกำไรทางบัญชีแต่กระทบกำไรทางภาษี 3) การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่กระทบกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีแต่คนละทิศทาง Frank et al. (2009) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการตกแต่งกำไรผ่านการคงค้างกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล และชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีกับกฎหมายภาษีช่วยให้บริษัทตกแต่งกำไรทางบัญชีเพิ่มขึ้นและตกแต่งกำไรทางภาษีลดลงในเวลาเดียวกัน (Non-Conforming) นอกจากนี้ จากความไม่สมมาตรของข้อมูลทำให้ผู้บริหารสามารถฉวยโอกาส เพื่อประโยชน์ส่วนตนได้ง่ายขึ้น เมื่อเจ้าของบริษัทกำหนดการวัดผลการดำเนินงานของผู้บริหารด้วยกำไรสุทธิ การลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้กำไรทางบัญชีสูงขึ้น ดังนั้นหากผู้บริหารตกแต่งเฉพาะกำไรทางบัญชีเพียงอย่างเดียวก็จะส่งผลให้ความสัมพันธ์การตกแต่งกำไรเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล (Desai & Dharmapala, 2009b) อย่างไรก็ตาม Amidu et al. (2019) และ Wang & Chen (2012) พบว่า การตกแต่งกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยการโยกย้ายกำไร ซึ่งส่งผลให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลงในทิศทางเดียวกัน (Conforming)

¹ รายการคงค้างรวม (Total Accrual) คือ ผลต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นรายการคงค้างที่ไม่ใช้ดุลยพินิจ (Non-Discretionary Accrual) ซึ่งเป็นรายการคงค้างตามปกติธุรกิจที่เกิดขึ้น โดยไม่ต้องใช้การตัดสินใจของผู้บริหารในการรับรู้รายการ และรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ (Discretionary Accrual) ซึ่งผู้บริหารต้องตัดสินใจเพื่อรับรู้รายการนั้น ๆ โดยรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการตกแต่งกำไร (Yoon et al., 2006)

จากเหตุผลข้างต้น จึงมีความเป็นไปได้ว่า การตกแต่งกำไรจะส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ในการศึกษานี้จึงตั้งสมมติฐานดังนี้

H1: ระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง (Real-activity Earnings Management: REM)

Roychowdhury (2006) พบหลักฐานว่า ผู้บริหารตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมของธุรกิจ การตกแต่งกำไรรูปแบบนี้ไม่ใช่การตกแต่งข้อมูลทางบัญชี จึงมีความเสี่ยงจากการถูกตรวจสอบจะน้อยกว่าการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (Roychowdhury, 2006) การแทรกแซงด้านการบริหารเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงาน โดยการเปลี่ยนระยะเวลาหรือจัดโครงสร้างการดำเนินงาน เพื่อเปลี่ยนแปลงรายได้ที่รายงาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง เช่น การจัดการยอดขายเพิ่มขึ้นชั่วคราวผ่านการลดราคาขายหรือการให้เครดิตกับลูกหนี้เพิ่มขึ้น เพื่อให้กำไรของบริษัทเพิ่มขึ้น ซึ่งดูเหมือนว่าจะขัดแย้งกับความต้องการในการลดภาระภาษี การศึกษาของ Zang (2012) พบว่า การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล และให้เหตุผลว่า การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงทำให้ออกขายสูงขึ้น ส่งผลให้กำไรของบริษัทเพิ่มขึ้น จึงทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีเพิ่มขึ้น (อัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้น หมายถึง มีการหลีกเลี่ยงภาษีน้อยลง) นอกจากนี้ยังให้เหตุผลอีกว่า การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงมีต้นทุนการดำเนินการที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างทำให้ไม่คุ้มค่ากับภาระภาษีที่ประหยัดได้ ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการตกแต่งกำไรผ่านยอดขายเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้อัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้น การศึกษาในครั้งนี้จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H2: ระดับการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ความระมัดระวังทางบัญชี (Accounting Conservatism) กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

หลักความระมัดระวังทางบัญชี เป็นหลักการบัญชีที่จะรับรู้รายการหนี้สินและค่าใช้จ่ายเร็วกว่ารายการสินทรัพย์และรายได้ในงบการเงิน กล่าวคือ กิจการจะรับรู้หนี้สินในจำนวนสูงสุดที่คาดว่าจะต้องจ่าย และรับรู้สินทรัพย์ด้วยจำนวนเงินขั้นต่ำที่คาดว่าจะได้รับในงบการเงิน (รับรู้ผลขาดทุนเร็วกว่าผลกำไร) ตัวอย่างเช่น บริษัทจะตั้งประมาณการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากการรับประกันสินค้า แต่จะไม่รับรู้สินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้นจากการได้รับชดเชยค่าเสียหายจากการประกันภัยความไม่สมมาตรในการรับรู้ผลขาดทุนเร็วกว่ากำไรภายใต้หลักความระมัดระวังทางบัญชีช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลทันเวลาในกรณีที่บริษัทมีความเสี่ยงสูงสุด ความระมัดระวังทางบัญชีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข ซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิม และความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข (Basu, 1997) ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่ ความแตกต่างของแนวคิดทั้ง 2 ประเภทนี้อยู่ที่จังหวะในการรับรู้รายการและวัดมูลค่า กล่าวคือ ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเป็นการใช้หลักการตั้งแต่การวัดมูลค่าเริ่มแรก ส่วนความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขเป็นการใช้หลักการบัญชีสำหรับการวัดมูลค่าภายหลังการรับรู้รายการ (Kothari et al., 2010; Watt, 2003; Basu, 1997)

ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Accounting Conservatism)

ภายใต้แนวคิดความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์สุทธิจะมีการรับรู้ต่ำกว่ามูลค่าตลาด แต่ไม่จำเป็นต้องหมายถึง การแสดงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าปกติ (Mora & Walker, 2015) ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการบัญชีตามหลักความระมัดระวังกับรายการบางอย่าง เช่น การคิดค่าเสื่อมราคาตามวิธีอัตราเร่ง (Beaver & Ryan, 2005; Givoly & Hayn, 2000) ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขจึงทำให้บริษัทสามารถจัดการกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยในการลดภาระภาษีของบริษัท เช่น การรับรู้ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาเป็นค่าใช้จ่ายในงวดแทนที่จะรับรู้เป็นสินทรัพย์ ส่งผลให้กำไรของบริษัทลดลงซึ่งเอื้ออำนวยต่อการลดค่าใช้จ่ายภาษี งานวิจัยของ Heltzer (2009) พบว่า บริษัทที่มีกำไรทางภาษีสูงกว่ากำไรทางบัญชีมีระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขสูงขึ้น Qiang (2007) พบว่า ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านกลยุทธ์การเลื่อนภาษี เช่นเดียวกับ Kim & Jung (2007) ที่พบความสัมพันธ์ในเชิงลบระหว่างความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขและการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลและให้เหตุผลว่า บริษัทที่มีความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีสูงมีแนวโน้มใช้ความระมัดระวังทางบัญชีที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในบริษัทที่มีค่าใช้จ่ายทางภาษีสูง ด้วยเหตุนี้เมื่อบริษัทใช้ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้อัตรากำไรที่แท้จริงลดลง (มีการหลีกเลี่ยงภาษีมาก) ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงกำหนดสมมติฐานว่า

H3: ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข (Conditional Accounting Conservatism)

Basu (1997) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข ทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติในรายงานทางการเงิน สนับสนุนให้รายงานทางการเงินปรับเข้ากับการรับรู้ข่าวร้าย (Bad News) ที่ส่งผลต่อมูลค่าของบริษัทเร็วกว่าข่าวดี (Good News) โดยหลักการความระมัดระวังประเภทนี้จะต้องมีเงื่อนไขเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงรับรู้ขาดทุน เช่น การวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่อย่างไรก็ตามจะต่ำกว่า ซึ่งเดิมรับรู้สินค้าคงเหลือด้วยราคาทุน แต่ต่อมามีเงื่อนไขว่า มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับลดลงจึงรับรู้ผลขาดทุน หลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่า ความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขสามารถลดค่าใช้จ่ายภาษีของบริษัทได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bornemann, 2018; Lara et al., 2009) ผลการศึกษาของ Bornemann (2018) พบว่า ความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชิงลบและมีนัยสำคัญอย่างมากกับการลดอัตราภาษีในอนาคตเมื่อความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีอยู่ในระดับสูง (มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล) บริษัทต่าง ๆ มีแรงจูงใจในการเพิ่มความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขในรายงานทางการเงินเมื่อหน่วยงานจัดเก็บภาษีประกาศลดอัตราภาษี เพื่อเลื่อนกำไรที่ต้องเสียภาษีไปปีที่มีการลดอัตราภาษี ในขณะที่ Lara et al. (2009) ให้เหตุผลว่า เมื่อบริษัทต้องเผชิญกับอัตราภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น หลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขช่วยให้ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการใช้ดุลยพินิจ เพื่อรับรู้ผลขาดทุนในงวดบัญชีปัจจุบันหรือชะลอการรับรู้กำไรในงวดปัจจุบันไปยังงวดอนาคต เพื่อลดภาระภาษี ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H4: ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ได้รับความสำคัญสูงขึ้นในแวดวงธุรกิจ นักลงทุน ลูกค้า และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ซึ่งต้องการความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กร (Shafai et al., 2018) ผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้องค์กรดำเนินธุรกิจไม่เพียงแต่เพื่อการแสวงหากำไรสูงสุดแต่ควรดำเนินกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น (Chapple & Moon, 2005; McWilliams & Siegel, 2001) ผลกระทบของวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เลวร้ายทำให้ผู้มีส่วนได้เสียเรียกร้องให้บริษัทต่างๆ ต้องรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและความปลอดภัยในการจ้างงาน โดยทั่วไปแล้ว CSR จะถูกกำหนดโดยวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์พื้นฐาน (เช่น ความได้เปรียบทางการแข่งขัน) ผ่านตัวขับเคลื่อน (เช่น กฎเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์) โดยการแสดงออกให้สาธารณะรับรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR (เช่น การเปิดเผยข้อมูล) (Carroll, 1998) ด้วยเหตุนี้บริษัทจึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติด้าน CSR มากขึ้น กำไรทางภาษีที่ขาดหายไปจากการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงของบริษัทในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย (Crocker & Slemrod, 2005) กลยุทธ์การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลส่งผลเสียต่อความสามารถในการหารายได้ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ (Sikka, 2010) และสร้างความกังวลให้ผู้มีส่วนได้เสียต่อองค์กรต่างๆ (Sikka, 2010; Christensen & Murphy, 2004) งานวิจัยในอดีตศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลพบผลลัพธ์ที่ยังไม่ชัดเจน อย่างเช่น Lanis & Richardson (2015) และ Lanis & Richardson (2012) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการเปิดเผยข้อมูลกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล บริษัทที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อบรรเทาความกังวลของสาธารณชนและแสดงให้เห็นว่า บริษัทตอบสนองต่อชุมชนในรูปแบบอื่น Goerke (2019) สนับสนุนว่า หากองค์กรประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญมากขึ้น การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจะลดลง ในทางตรงกันข้าม Pratiwi & Siregar (2019) และ Huseynov & Klamm (2012) ซึ่งพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีการเปิดเผยข้อมูลในวงกว้างทำเพื่อปกปิดพฤติกรรมฉวยโอกาส แม้ว่าหลักฐานในอดีตยังไม่ชัดเจน แต่ในบริบทของประเทศไทย การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ดีด้านชื่อเสียงขององค์กร ในขณะที่การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่บริษัทต้องแบกรับ จึงเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารอาจมีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลในขณะที่เปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จึงนำไปสู่สมมติฐานของการศึกษาในครั้งนี้คือ

H5: ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

คุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality)

คุณภาพการสอบบัญชีเป็นสิ่งจำเป็นในการนำเสนอรายงานทางการเงิน บทบาทของผู้สอบบัญชีไม่เพียงแต่ให้ความเชื่อมั่นว่า รายงานทางการเงินของบริษัทถูกต้องตามควรแต่ยังหมาย รวมถึงการเสนอแนะการปรับปรุงระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพเพียงพอและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่อง คุณภาพการสอบบัญชีจึงแสดงถึง

ความน่าจะเป็นที่ผู้สอบบัญชีจะตรวจพบการแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในรายงานทางการเงินและนำเสนอสิ่งที่ตรวจพบในรายงานผู้สอบบัญชีรับรองคุณภาพ (DeAngelo, 1981) งานวิจัยในอดีตมีการวัดค่าคุณภาพการสอบบัญชีที่หลากหลาย อาทิเช่น ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Dye, 1993; Kim et al., 2003; Krishnan, 2003b; Hamdan et al, 2012) การติดต่อสื่อสารกับสำนักงานสอบบัญชีอื่น, ค่าสอบบัญชี (Hamdan et al, 2012) คุณลักษณะของผู้สอบบัญชี (Piot & Janin, 2005) เป็นต้น สำหรับงานวิจัยนี้ใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Big 4) เป็นตัวแทนในการวัดค่าคุณภาพการสอบบัญชี เนื่องจาก หลักฐานเชิงประจักษ์ของ Dye (1993), Kim et al. (2003), และ Krishnan (2003b) ให้การสนับสนุนว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ให้การตรวจสอบที่มีคุณภาพสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก Kim et al. (2003) ให้เหตุผลว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแรงจูงใจสูงกว่าในการปกป้องชื่อเสียงและอาจส่งผลให้สูญเสียลูกค้ารายสำคัญหากการตรวจสอบบัญชีมีคุณภาพต่ำ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มักใช้บริการบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ (เช่น Big 4) เนื่องจากแสดงถึงการตรวจสอบบัญชีที่มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ (Behn et al., 2008; Francis & Yu, 2006) ในส่วนของความเกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล การใช้บริการขอคำปรึกษาด้านภาษีจากสำนักงานสอบบัญชีเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการประหยัดภาษีของบริษัท (Seetharaman et al., 2011) ผลการศึกษาของ McGuire et al. (2012) และ Janssen et al. (2005) พบว่า ลูกค้าที่ใช้บริการด้านภาษีจากบริษัทสอบบัญชีที่มีคุณภาพ เช่น Big 4 มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลมากขึ้นเนื่องจากบริษัทสอบบัญชีเหล่านี้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษี ในทางตรงกันข้ามมีหลักฐานสนับสนุนว่า การใช้บริการด้านภาษีจากสำนักงานสอบบัญชีช่วยป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทมากขึ้น Omer et al. (2006) และ Hogan & Noga (2015) พบว่า บริษัทที่ใช้บริการด้านภาษีจากสำนักงานสอบบัญชีมีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล บริษัทสอบบัญชีเหล่านี้จะควบคุมพฤติกรรมฉ้อโกงโอกาสของผู้บริหาร เพื่อรักษาคุณภาพและชื่อเสียงของบริษัทไว้ คุณภาพการสอบบัญชีจึงอาจมีอิทธิพลต่อการตกแต่งกำไร ความระมัดระวังทางบัญชี และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลกระทบต่อหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนี้

คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลกับการตกแต่งกำไร เนื่องจากกำไรของบริษัทถูกรายงานไว้ในรายงานทางการเงินของบริษัทซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีเหล่านี้มีความพยายามกำจัดพฤติกรรมฉ้อโกงโอกาสของผู้บริหารในการตกแต่งกำไรในรายงานทางการเงิน Becker et al. (1998) แสดงให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชี Big 4 สามารถควบคุมการตกแต่งกำไรของบริษัทได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 4 Gerayli et al. (2011) พบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ ซึ่งหมายความว่า มีการตกแต่งกำไรลดลง เช่นเดียวกับ Krishnan (2003a) ซึ่งพบว่า บริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการผู้สอบบัญชี Big 4 มีระดับรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจสูงกว่า Elder & Zhou (2001) พบว่า สำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตกแต่งกำไร และ Zang (2012) ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตกแต่งกำไร ซึ่งบ่งชี้ว่า บริษัทสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงและบริษัทสอบบัญชีที่มีอายุยืนยาวมีแนวโน้มที่จะจำกัดความพยายามของบริษัทในการตกแต่งกำไรของผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้ หากว่าการตกแต่งกำไรมีความสัมพันธ์กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล การสอบบัญชีที่มีคุณภาพจะเข้ามา มีบทบาททำให้บริษัทมีโอกาสในการตกแต่งกำไรได้ยากขึ้น ส่งผลให้การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลมีแนวโน้มว่าจะลดลง สมมติฐานของการศึกษาในครั้งนี้จึงกำหนดไว้ ดังนี้

H6a: คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

H6b: คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของระดับการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

การใช้สำนักงานสอบบัญชี Big 4 อาจส่งผลกระทบต่อความระมัดระวังทางบัญชี เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะรักษาชื่อเสียงด้วยการปฏิบัติงานสอบบัญชีด้วยความสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้สอบบัญชีจะใช้ความระมัดระวังทางบัญชีในรายงานทางการเงินของบริษัท (Basu et al., 2001) ผลการศึกษาของ Khurana & Raman (2004) พบว่า คุณภาพในการปฏิบัติงานตรวจสอบของบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ทำให้บริษัทสอบบัญชีสนับสนุนนโยบายการบัญชีตามหลักความระมัดระวังที่รายงานในงบการเงิน เพื่อปกป้องชื่อเสียงและรักษาคุณภาพของการสอบบัญชี Reynolds & Francis (2001) และ El-Habashy (2019) พบว่า ผู้สอบบัญชี Big 4 มีความระมัดระวังทางบัญชีในรายงานทางการเงินของลูกค้ามากกว่าผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 4 ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมปกป้องชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี ดังนั้นคุณภาพการสอบบัญชีคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความระมัดระวังทางบัญชี ซึ่งส่งผลให้รายงานทางการเงินรับรู้ค่าใช้จ่ายเร็วกว่ากำไร เมื่อค่าใช้จ่ายรับรู้ได้เร็วกว่ากำไรก็จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ลดลง ทำให้การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลมีแนวโน้มที่จะสูงมากขึ้น จึงนำไปสู่สมมติฐานของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

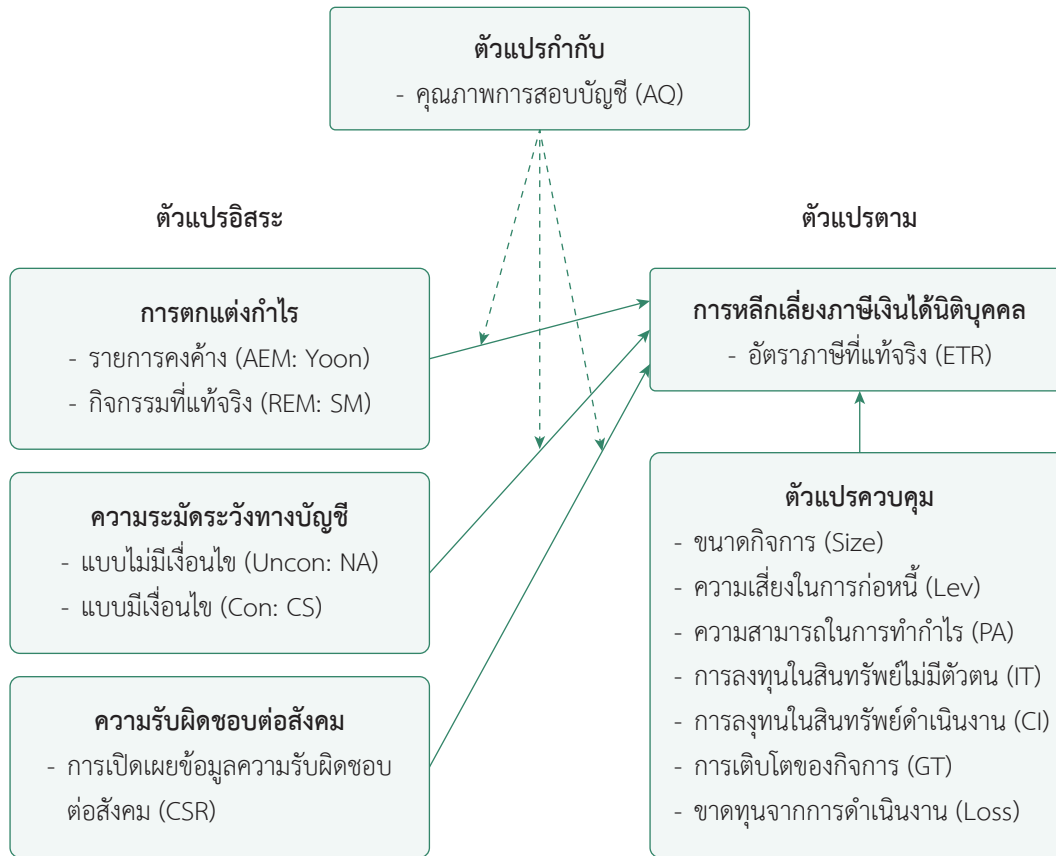
H7a: คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

H7b: คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

บริษัทมีความพยายามในแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรต่อผู้มีส่วนได้เสีย ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียคือการได้รับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับกลยุทธ์ นโยบาย และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้บริษัทได้ ในทางตรงกันข้ามการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลส่งผลในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของบริษัท แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนได้เสียก็ยังมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ของบริษัท Huseynov & Klamm (2012) พบหลักฐานว่า หากผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทมีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ บริษัทจะมีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลมากขึ้น การสอบบัญชีที่มีคุณภาพจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียเชื่อมั่นว่า รายงานต่าง ๆ ที่บริษัทเปิดเผยได้รับการตรวจสอบแล้ว รวมถึงรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ในบางกรณีบริษัทเหล่านี้อาจใช้บริการผู้สอบบัญชีในการให้ความเชื่อมั่นอย่างจำกัดในรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม คุณภาพการสอบบัญชีจึงมีอิทธิพลต่อผู้มีส่วนได้เสียในการให้ความเชื่อมั่นด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทเช่นเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นจึงนำไปสู่สมมติฐานของการศึกษาในครั้งนี้คือ

H8: คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของระดับความรับผิดชอบต่อสังคมกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นประชากร ในฐานะตลาดเกิดใหม่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีช่วงเวลาที่ทำการศึกษาดั้งเดิมปี พ.ศ. 2556–2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 7 ปี เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทยมีอัตราคงที่ (ร้อยละ 20) เท่ากันทุกปีจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ปี พ.ศ. 2556 เป็นปีแรก เนื่องจากเป็นปีที่สภาวิชาชีพบัญชีประกาศเริ่มใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่องภาษีเงินได้ และศึกษาปี พ.ศ. 2562 เป็นปีสุดท้ายเนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2563 เกิดสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของผลการศึกษาจากผลกระทบอื่น จากกลุ่มประชากรทั้งหมดผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากเกณฑ์บางประการ (ตารางที่ 1) ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการวิเคราะห์และอาจเกิดความลำเอียงต่อผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตามเงื่อนไขทุกข้อ ทำให้เหลือจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 1,967 ชุดข้อมูล

ตารางที่ 1 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือก	จำนวนชุดข้อมูล
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2562	4,529
หัก (1) บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน บริษัทหลักทรัพย์ ธุรกิจกองทุนรวม และทรัสต์เพื่อการลงทุนทั้งหมด	(938)
(2) บริษัทที่ถูกเพิกถอนหรือเข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนหรืออยู่ในช่วงดำเนินการแก้ไขเหตุเพิกถอนหรือจัดอยู่ในหมวดบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	(126)
(3) บริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหลังปี พ.ศ. 2556	(686)
(4) บริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีไม่ใช่ 31 ธันวาคม	(91)
(5) บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีค่าข้อมูลผิดปกติ (Outlier)	(721)
จำนวนชุดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	1,967

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานประจำปี รายงานการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสังคม แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และฐานข้อมูลออนไลน์ Refinitive Eikon เพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงิน สำนักงานผู้สอบบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้สำหรับวัดค่าตัวแปรทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์สำหรับการทดสอบสมมติฐานในการศึกษา ในการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรกำกับ (Moderator) ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ตามงานวิจัยของ Namazi and Namazi (2016)² ซึ่งแนะนำว่า หากตัวแปรกำกับเป็นตัวแปรทวิภาค (Dichotomous Variable) และตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous Variable) ให้ทำการวิเคราะห์โดยการแบ่งกลุ่มตามตัวแปรกำกับ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการวิเคราะห์โดยการแบ่งกลุ่มวิเคราะห์จากตัวแปรคุณภาพการสอบบัญชี (AQ) ซึ่งวัดค่าจากบริษัทที่ใช้ผู้สอบบัญชี Big 4 วัดค่าเป็นตัวแปรทวิภาค ซึ่งมีค่าเป็น 1 และ 0 และทดสอบความแตกต่างทางสถิติของ 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ Independent – Samples T Test หากทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระ ซึ่งเกิดจากตัวแปรกำกับแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีค่าเป็น 1 แสดงถึงกลุ่มที่มีการสอบบัญชีที่มีคุณภาพ หากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในกลุ่มนี้มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง หมายความว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพล

² Namazi and Namazi (2016) ได้นำเสนอการวิเคราะห์ตัวแปรกำกับอ้างอิงจากงานวิจัยของ Baron and Kenny (1986) โดยแบ่งเป็นหลายกรณีจากความต่างกันของตัวแปรกำกับและตัวแปรอิสระ ในกรณีที่ตัวแปรกำกับเป็นตัวแปรทวิภาคและตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรต่อเนื่อง ให้ทำการแบ่งตัวแปรกำกับออกเป็น 2 กลุ่ม และเมื่อทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ให้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม หากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับตัวแปรตามในกลุ่มที่ตัวแปรกำกับมีค่าเป็น 1 หมายความว่า ตัวแปรนั้นทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ต่อตัวแปรตาม ซึ่งมีผลกระทบมาจากตัวแปรอิสระ หรือมีอิทธิพลในการทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับ (Namazi & Namazi, 2016)

ตัวแปรในการวิจัย

การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

งานวิจัยนี้วัดค่าการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยใช้ตัวแปรอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) เนื่องจากสามารถเป็นตัวแทนกิจกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท (Belz et al., 2019; Badertscher et al., 2019; Dunbar et al., 2010; Dyreng et al., 2010) และยังเป็นตัวชี้วัดที่นักลงทุนสังเกตได้ชัดเจน (Seetharaman et al., 2011) และทำการปรับค่าให้อยู่ในช่วง 0–1 เนื่องจากอัตราภาษีที่แท้จริงที่มีค่าติดลบหรือมีค่ามากกว่า 1 ส่งผลให้การตีความผลการศึกษาคงที่คลาดเคลื่อนและไม่มีผลต่อการตัดสินใจ (Chen et al., 2010) โดยหากค่าของอัตราภาษีที่แท้จริงมีค่าน้อย จะแสดงถึงการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลยิ่งมาก วัดค่าโดย

$$ETR_{it} = \text{ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้}_{it} / \text{กำไรทางบัญชีก่อนภาษี}_{it}$$

การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง

งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปรรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ (Yoon) ตามแบบจำลองของ Yoon et al., 2006 เป็นตัวแปรในการวัดค่าการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง โดยค่าติดลบแสดงถึงการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างลดลง และค่าบวกแสดงถึงการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพิ่มขึ้น วัดค่าโดย

$$Yoon_{it} = \frac{TA_{it}}{REV_{it}} - \left[\alpha_0 + \alpha_1 \frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{REV_{it}} + \alpha_2 \frac{\Delta EXP_{it} - \Delta PAY_{it}}{REV_{it}} + \alpha_3 \frac{DEP_{it} - RET_{it}}{REV_{it}} \right]$$

เมื่อ TA_{it} คือ กำไรสุทธิ - กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน, ΔREV_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย, ΔREC_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า, ΔEXP_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน, ΔPAY_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของเจ้าหนี้การค้า, DEP_{it} คือ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย, RET_{it} คือ ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงาน, REV_{it} คือ ยอดขาย

การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง

งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปรการจัดการยอดขาย (SM) ตามแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น โดย Dechow et al. (1998) เป็นตัวแปรในการวัดค่าการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง โดยค่าติดลบแสดงถึงการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงลดลง และค่าบวกแสดงถึงการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงเพิ่มขึ้น วัดค่าโดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) จากแบบจำลองดังนี้

$$SM_{it} = \frac{CFO_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{1}{A_{it-1}} + \alpha_2 \frac{S_{it}}{A_{it-1}} + \alpha_3 \frac{\Delta S_{it}}{A_{it-1}} + \varepsilon_t$$

เมื่อ CFO_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน, S_{it} คือ ยอดขาย, ΔS_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย, A_{it-1} คือ สินทรัพย์รวมปีอดีต

ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข

งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปรรายการคงค้างติดลบ (NA) ถ้าวเฉลี่ย 3 ปี โดยใช้ปีปัจจุบันเป็นปีฐาน (Garcia Lara et al., 2009; Ahmed & Duellman, 2007) เป็นตัวแปรในการวัดค่าความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข โดยหากมีค่าติดลบ ยิ่งมาก แสดงว่า มีผลต่างกำไรสุทธิต่ำกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานมาก (Negative Accrual) ซึ่งหมายความว่า มีระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขสูง วัดค่าตามตัวแบบของ Givoly & Hayn (2000) โดย

$$NA_{it} = TA_{it} - OPA_{it}$$

เมื่อ TA_{it} คือ รายการคงค้างรวม คำนวณโดย กำไรสุทธิ - กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน, OPA_{it} คือ รายการคงค้างจากการดำเนินงาน คำนวณโดย Δ สินค้างเหลือ + Δ ลูกหนี้การค้า + Δ สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น - Δ เจ้าหนี้การค้า - Δ หนี้สินหมุนเวียนอื่น

ความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข

งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปร C-Score (CS) ตามแบบจำลองของ Khan & Watts (2009) ซึ่งพัฒนามาจากแบบจำลองของ Basu et al., (2001) เป็นตัวแปรในการวัดค่าความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข โดยหากมีค่าสูงแสดงว่า มีระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขสูง วัดค่าโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ (γ_n) จากสมการที่ (1) แทนค่าในสมการที่ (2)

$$X_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 DR_{it} + \beta_0 R_{it} (\mu_1 + \mu_2 Size_{it} + \mu_3 MTB_{it} + \mu_4 LEV_{it}) + \beta_1 DR_{it} \times R_{it} (\gamma_1 + \gamma_2 Size_{it} + \gamma_3 MTB_{it} + \gamma_4 LEV_{it}) + (\delta_1 Size_{it} + \delta_2 MTB_{it} + \delta_3 LEV_{it} + \delta_4 DR_{it} \times Size_{it} + \delta_5 DR_{it} \times MTB_{it} + \delta_6 DR_{it} \times LEV_{it}) \quad (1)$$

$$C-Score \equiv \beta_1 = \gamma_1 + \gamma_2 Size_{it} + \gamma_3 MTB_{it} + \gamma_4 LEV_{it} \quad (2)$$

เมื่อ X_{it} คือ กำไรต่อหุ้น, DR_{it} คือ ตัวแปรหุ่น มีค่า 1 หาก $R_{it} < 0$ และมีค่า 0 หากไม่ใช่, R_{it} คือ ผลตอบแทนจากการลงทุน (ราคาต่อหุ้น ณ วันสิ้นงวด $P_{it} - P_{it-1} / P_{it-1}$), $Size_{it}$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้น, MTB_{it} คือ อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี, LEV_{it} คือ อัตราหนี้สินรวมต่อมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้น

ความรับผิดชอบต่อสังคม

งานวิจัยนี้วัดค่าตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จากระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 8 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) การดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 2) การต่อต้านการทุจริต 3) การเคารพสิทธิมนุษยชน 4) การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 5) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 7) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม และ 8) นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม โดยให้ค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 และต่ำสุดเท่ากับ 0 ของแต่ละดัชนีชี้วัด ซึ่งพัฒนาจากงานวิจัยของ Beck et al., (2010) ทำให้มีคะแนนสูงสุดสำหรับตัวแปรนี้คือ 40 คะแนน ซึ่งเกิดจาก 5 คะแนน คูณด้วย 8 ดัชนีชี้วัด โดยหากยังมีค่ามาก จะแสดงถึงระดับความรับผิดชอบต่อสังคมที่บริษัทเข้าไปมีส่วนร่วมมาก อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอาจไม่ได้บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม แต่เป็นเพียงการแสดงให้เห็นว่า บริษัทได้มีการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้น ค่าคะแนนแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีชี้วัดและระดับคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคม

ระดับคะแนน	เงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูล
5	เปิดเผยข้อมูลตัวเลขงบประมาณค่าใช้จ่ายของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม คำอธิบายเชิงพรรณนา และรูปภาพหรือข้อมูลเปรียบเทียบเชิงสถิติเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
4	เปิดเผยข้อมูลตัวเลขงบประมาณค่าใช้จ่ายของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และคำอธิบายเชิงพรรณนา
3	เปิดเผยข้อมูลรูปภาพหรือข้อมูลเปรียบเทียบเชิงสถิติเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และคำอธิบายเชิงพรรณนา
2	เปิดเผยข้อมูลเฉพาะคำอธิบายเชิงพรรณนา
1	เปิดเผยข้อมูลเฉพาะหัวข้อหมวดหมู่ โดยปราศจากคำอธิบาย
0	ไม่เปิดเผยข้อมูล

ตัวแปรควบคุม

ขนาดกิจการ (Size) วัดค่าจาก ลอการิทึมธรรมชาติ (Ln) ของสินทรัพย์รวม (Amidu et al., 2019; Pratama & Padjadjaran, 2017; Lietz 2013; Zarai, 2013; Noor et al., 2010)

ความเสี่ยงในการก่อกวน (Lev) วัดค่าจาก หนี้สินไม่หมุนเวียน หารด้วยสินทรัพย์รวม (Kim & Im 2017; Kraft, 2014; Lietz 2013; Zarai, 2013; Noor et al., 2010)

ความสามารถในการทำกำไร (PA) วัดค่าจาก กำไรทางบัญชีก่อนภาษี หารด้วยสินทรัพย์รวม (Amidu et al., 2019; Delgado et al., 2012; Dunbar et al., 2010; Dyreng et al., 2010)

การลงทุนในสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (IT) วัดค่าจากสินทรัพย์ไม่มีตัวตน หารด้วยสินทรัพย์รวม (Amiram et al., 2013; Markle, 2012; Dunbar et al., 2010; Dyreng et al., 2010)

การลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน (CI) วัดค่าจากสินทรัพย์ถาวร หารด้วยสินทรัพย์รวม (Amidu et al., 2019; Kim & Im, 2017; Amiram et al., 2013; Richardson & Lanis, 2007; Phillips, 2003)

การเติบโตของกิจการ (GT) วัดค่าจากการเปลี่ยนแปลงยอดขาย หารด้วยสินทรัพย์รวม (Amidu et al., 2019; Kim & Im, 2017; Phillips, 2003)

ขาดทุนจากการดำเนินงาน (Loss) วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น มีค่าเป็น 1 หากมีผลขาดทุน มีค่าเป็น 0 หากไม่ใช้ (Amiram et al., 2013; Zarai, 2013; Dunbar et al., 2010; Richardson & Lanis, 2007)

ตัวแบบในการวิจัย

$$\text{TaxAvoi}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{EM}_{it} + \beta_2 \text{AcCon}_{it} + \beta_3 \text{CSR}_{it} + \sum_{n=4}^{10} \beta_n \text{Control}_{it} + \sum_{n=11}^{17} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{year}} + \sum_{n=18}^{24} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{industry}} + \varepsilon_{it}$$

เมื่อ

TaxAvoi_{it}	= การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล วัดค่าจากอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR_{it})
EM_{it}	= การตกแต่งกำไร ประกอบด้วย AEM_{it} คือ การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง วัดค่าจากรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ (Yoon_{it}) และ REM_{it} คือ การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง วัดค่าจากการจัดการยอดขาย (SM_{it})
AcCon_{it}	= ความระมัดระวังทางบัญชี ประกอบด้วย Uncon_{it} คือ ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข วัดค่าจากรายการคงค้างติดลบ (NA_{it}) และ Con_{it} คือ ความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข วัดค่าจาก C-Score (CS_{it})
CSR_{it}	= ความรับผิดชอบต่อสังคม วัดค่าจากคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามดัชนีชี้วัด SET
Control_{it}	= ตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย Size_{it} คือ ขนาดกิจการ, Lev_{it} คือ ความเสี่ยงในการก่อหนี้, PA_{it} คือ ความสามารถในการทำกำไร, IT_{it} คือ การลงทุนในสินทรัพย์ไม่มีตัวตน, CI_{it} คือ การลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน, GT_{it} คือ การเติบโตของกิจการ, Loss_{it} คือ ขาดทุนจากการดำเนินงาน
Fixed EffectYear	= ปี พ.ศ. วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น มีค่าเป็น 1 ในแต่ละปี มีค่าเป็น 0 หากไม่ใช่
$\text{Fixed EffectIndustry}$	= อุตสาหกรรม วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น มีค่าเป็น 1 ในแต่ละอุตสาหกรรม มีค่าเป็น 0 หากไม่ใช่
ε	= ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term)
i, t	= บริษัท i ปีที่ t

การทดสอบตามตัวแบบในการวิจัย การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง และการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง จะทำการทดสอบแยกแต่ละสมการ เช่นเดียวกันกับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข และความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข

ผลการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้มีจำนวน 1,967 ชุดข้อมูล ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลจากสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงได้ดังตารางที่ 3 และผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation ของความสัมพันธ์แต่ละตัวแปร ดังตารางที่ 4 รวมถึงผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (OLS) เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 3 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

Panel A: ตัวแปรค่าต่อเนื่อง (n=1,967)				
Variables	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ETR	0.0000	1.0000	0.1470	0.1597
Yoon	-28.6233	30.6976	3.4892	22.3669
SM	-0.9173	0.5556	-0.0002	0.0560
NA	-2.3728	1.4305	-1.1496	1.1662
CS	-2.5870	1.2862	-0.0159	0.6227
CSR	0.0000	27.0000	12.1444	6.6706
Size	7.8664	12.3956	9.7568	0.6750
Lev	-0.0217	0.7847	0.1652	0.1488
PA	-0.0843	0.6993	0.0111	0.0215
IT	0.0000	0.5824	0.0277	0.0746
CI	0.0002	0.9525	0.3380	0.2328
GT	-7.5032	3.5126	-0.0036	0.2786
Panel B: ตัวแปรทวิภาค (n=1,967)				
Variable	ตัวแปรหุน = 1 (n)	ตัวแปรหุน = 0 (n)	ตัวแปรหุน = 1 (%)	ตัวแปรหุน = 0 (%)
AQ	1,125	842	57.19	42.81
Loss	401	1,566	20.39	79.61

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาพบว่า ตัวแปร ETR มีค่าอยู่ในช่วง 0.0000–1.0000 เนื่องจากอัตราภาษีที่แท้จริงที่มีค่าติดลบหรือมีค่ามากกว่า 1 ส่งผลให้การตีความผลการศึกษาคลาคลื่อน จึงทำการปรับค่าให้อยู่ในช่วง 0–1 (Chen et al., 2010) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.1470 หรือ 14.70% แสดงให้เห็นว่า ชุดข้อมูลที่ใช้มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากมีอัตราภาษีที่แท้จริงเฉลี่ยต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร (อัตราภาษี 20%) ระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (Yoon) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.4892 ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่ใช้เป็นชุดข้อมูลมีการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง เพื่อเพิ่มกำไร ส่วนระดับการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง (SM) มีค่าเฉลี่ยติดลบอยู่ที่ -0.0002 แสดงให้เห็นว่า บริษัทใช้วิธีการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง เพื่อลดกำไรสำหรับระดับของความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข มีค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างติดลบ (NA) เท่ากับ -1.1496 ซึ่งค่าติดลบของรายการคงค้างที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่สะสมเพิ่มขึ้นแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของหลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข (Givoly & Hayn, 2000) และตัวแปรความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข (CS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0159 ซึ่งหมายถึงความว่า บริษัทที่ใช้เป็นชุดข้อมูล โดยเฉลี่ยไม่ใช้หลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขในการจัดทำรายงานทางการเงิน ในส่วนของระดับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.0000 ซึ่งแสดงถึงการที่บริษัทฯ ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และค่าสูงสุดอยู่ที่ 27.0000 ซึ่งหมายถึง บริษัทมีคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุดในบรรดาบริษัทที่ใช้เป็นชุดข้อมูลอยู่ที่ 27 คะแนนจากคะแนนการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด 40 คะแนนใน 8 ดัชนีชี้วัดของ SET โดยมีเฉลี่ยเท่ากับ 12.1444 คะแนน นอกจากนี้ยังพบว่าโดยทั่วไปบริษัทฯ เลือกใช้บริษัทตรวจสอบบัญชี Big 4 มากกว่าบริษัทตรวจสอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 4 คิดเป็น 57.19% จากบริษัทที่ใช้เป็นชุดข้อมูลทั้งหมด

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละคู่พบว่า อัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ (Yoon) และรายการคงค้างติดลบ (NA) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ C-Score (CS) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีที่แท้จริงกับการจัดการยอดขาย (SM) และคะแนนการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) แสดงให้เห็นว่า เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงและความรับผิดชอบต่อสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล และเพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นต่อกัน (Multicollinearity) หรือไม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยตามข้อสมมติที่จำเป็นก่อนการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันไม่เกิน 0.800 (Gujariti, 2003; Kumari, 2008) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity นอกเหนือจากค่าสหสัมพันธ์ Pearson ผลลัพธ์ของค่า Tolerance VIF (ตารางที่ 5) ของทุกตัวแปรและทุกตัวแบบมีค่าอยู่ในช่วง 1.023–1.874 มีค่าต่ำกว่า 10 (Hair et al., 2006 อ้างใน Lanis & Richardson, 2012) แสดงว่า แบบจำลองไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

Variables	ETR	Yoon	SM	NA	CS	CSR	Size	LEV	PA	IT	CI	GT	Loss
ETR	1												
Yoon	-0.021*	1											
SM	0.041	-0.043	1										
NA	-0.078**	0.015	0.061	1									
CS	0.067**	0.054*	-0.037	0.048*	1								
CSR	-0.024	-0.035	-0.005	-0.026*	0.005	1							
Size	0.056*	-0.019	-0.084**	-0.365**	0.223**	0.209**	1						
LEV	0.056*	-0.003	-0.196**	-0.198**	0.207**	0.065**	0.555**	1					
PA	0.344**	-0.046*	0.030	-0.042	0.008	-0.002	-0.002	-0.052*	1				
IT	-0.013	0.032	-0.003	-0.134**	-0.072**	0.015	0.188**	0.326**	0.017	1			
CI	-0.036	-0.049*	-0.171**	-0.073**	-0.123**	-0.040	-0.036	0.147**	0.003	-0.090**	1		
GT	0.055*	-0.005	-0.023	0.008	0.053*	0.001	0.081**	0.040	0.101**	0.016	0.019	1	
Loss	-0.323**	-0.014	0.054	0.039	-0.064**	-0.116**	-0.210**	-0.031	-0.327**	0.077**	0.059**	-0.135**	1

N = 1,967

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญ * p < 0.05, ** p < 0.01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (OLS)

Variables	ตัวแบบ 1				ตัวแบบ 2				ตัวแบบ 3				ตัวแบบ 4			
	B	p-value	VIF	B	p-value	VIF	B	p-value	VIF	B	p-value	VIF	B	p-value	VIF	
$ETR_t = \beta_0 + \beta_1 Yoon_t + \beta_2 NA_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{i=1}^{10} \beta_i Control_{it} + \sum_{j=1}^{17} \beta_j Year_{jt} + \sum_{k=1}^{26} \beta_k Ind_{kt} + \varepsilon_t$ $ETR_t = \beta_0 + \beta_1 Yoon_t + \beta_2 CS_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{i=1}^{10} \beta_i Control_{it} + \sum_{j=1}^{17} \beta_j Year_{jt} + \sum_{k=1}^{26} \beta_k Ind_{kt} + \varepsilon_t$ $ETR_t = \beta_0 + \beta_1 SM_t + \beta_2 NA_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{i=1}^{10} \beta_i Control_{it} + \sum_{j=1}^{17} \beta_j Year_{jt} + \sum_{k=1}^{26} \beta_k Ind_{kt} + \varepsilon_t$ $ETR_t = \beta_0 + \beta_1 SM_t + \beta_2 CS_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{i=1}^{10} \beta_i Control_{it} + \sum_{j=1}^{17} \beta_j Year_{jt} + \sum_{k=1}^{26} \beta_k Ind_{kt} + \varepsilon_t$																
Earnings Management:																
AEM: Yoon	-0.002**	0.036	1.129	-0.002**	0.021	1.123	0.017*	0.082	1.122	0.017*	0.067	1.121	0.017*	0.067	1.121	
REM: SM																
Accounting Conservatism:																
Unconditional: NA	-1.065***	0.001	1.223				-1.158***	0.001	1.241				0.018*	0.074	1.254	
Conditional: CS				0.011*	0.093	1.237										
Corporate Social Responsibility:																
CSR	-0.056**	0.013	1.119	-0.060***	0.008	1.115	-0.049*	0.050	1.023	-0.049*	0.055	1.025				
Control Variables:																
Size	-0.026***	0.000	1.865	-0.019***	0.005	1.672	-0.022**	0.044	1.874	-0.013	0.211	1.659				
LEV	0.162***	0.000	1.800	0.152***	0.000	1.841	0.113**	0.022	1.785	0.098*	0.051	1.820				
PA	2.016***	0.000	1.089	2.040***	0.000	1.087	2.805***	0.000	1.196	2.834***	0.000	1.200				
IT	-0.064	0.237	1.195	-0.044	0.419	1.205	-0.069	0.381	1.188	-0.043	0.586	1.199				
CI	-0.049***	0.004	1.202	-0.044**	0.010	1.200	-0.024	0.356	1.180	-0.016	0.535	1.172				
GT	-0.015	0.363	1.039	-0.018	0.268	1.039	0.005	0.840	1.064	-0.001	0.962	1.063				
Loss	-0.106***	0.000	1.164	-0.105***	0.000	1.163	-0.081***	0.000	1.242	-0.078***	0.000	1.237				
Constant	0.411***	0.000		0.353***	0.000		0.328***	0.003		0.252**	0.015					
Fixed Effect: Year, Industry																
	Yes	Yes		Yes	Yes		Yes	Yes		Yes	Yes		Yes	Yes		
Sig. F-Statistic	32.850***			31.935***			32.402***			31.391***						
Adj. R square	0.191			0.186			0.189			0.184						
Durbin-Watson	1.810			1.802			1.803			1.795						
N	1,967			1,967			1,967			1,967						

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญ *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุตามตารางที่ 5 เพื่อทดสอบสมมติฐานของการศึกษาพบว่า ตัวแบบที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมในทุกตัวแบบ เห็นได้จากค่า F-Statistic มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ทุกตัวแบบ

ผลการศึกษาจากตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 พบว่า ระดับรายการคงค้างที่ต้องใช้ดุลยพินิจ (Yoon) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) เท่ากับ -0.002 ($p < 0.05$) จึงยอมรับสมมติฐาน H1 หมายความว่า บริษัทที่มีระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่เพิ่มขึ้น จะมีระดับอัตราภาษีที่แท้จริงลดลง นั่นคือ มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น ซึ่งให้เห็นว่า ผู้บริหารใช้กลยุทธ์การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันก็สามารถลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล ขณะที่ระดับการจัดการยอดขาย (SM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ETR ตามตัวแบบที่ 3 ($B = 0.017$, $p = 0.041$ One-tailed) และตัวแบบที่ 4 ($B = 0.017$, $p = 0.033$ One-tailed) หมายความว่า บริษัทที่มีระดับการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงเพิ่มขึ้น จะมีระดับอัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหมายถึง มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H2 ทั้งนี้ กลยุทธ์การตกแต่งกำไรผ่านการจัดการยอดขายจะส่งผลให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น (อัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้น หมายถึง มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลน้อย) จึงทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงบวก

ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 3 พบว่า ระดับรายการคงค้างติดลบ (NA) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับ ETR ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยตามตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 3 เท่ากับ -1.065 ($p = 0.000$ One-tailed) และ -1.158 ($p = 0.000$ One-tailed) ตามลำดับ หมายความว่า ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราภาษีที่แท้จริงลดลง (ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ) ซึ่งแสดงถึงการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เพิ่มขึ้น (อัตราภาษีที่แท้จริงลดลง หมายถึง มีการหลีกเลี่ยงภาษีมาก) จึงยอมรับสมมติฐานที่ H3 เนื่องจากหลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเร่งรับรู้ขาดทุนและชะลอการรับรู้กำไร จึงเอื้อประโยชน์ต่อผู้บริหารในการใช้เป็นกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ในทางตรงกันข้าม พบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับ C-Score (CS) กับ ETR ตามตัวแบบที่ 2 มีค่า $B = 0.011$, $p = 0.046$ (One-tailed) และตัวแบบที่ 4 มีค่า $B = 0.018$, $p = 0.037$ (One-tailed) หมายความว่า บริษัทที่มีระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น จะมีระดับอัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (หลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง) จึงปฏิเสธสมมติฐาน H4 อาจเป็นเพราะหลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการรับรู้รายการภายหลังรับรู้รายการเริ่มแรกเมื่อมีเงื่อนไขบางประการ เช่น การด้อยค่าของสินทรัพย์ ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การรับรู้รายการของประมวลรัษฎากรของประเทศไทย จึงต้องบวกกลับค่าใช้จ่ายดังกล่าวในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ระดับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ETR ในทุกตัวแบบ (ตัวแบบที่ 1-4) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ (p-value One-tailed) -0.056 ($p = 0.006$), -0.060 ($p = 0.004$), -0.049 ($p = 0.025$), -0.049 ($p = 0.027$) ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐาน H5 หมายความว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ระดับอัตราภาษีที่แท้จริงลดลง ซึ่งหมายถึง การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการแสดงออกถึงการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการเปิดเผยข้อมูลช่วยให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดีขึ้นในสายตาของนักลงทุน จึงอาจทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในขณะที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมทำให้บริษัทได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น การบริจาคทรัพย์สินให้แก่วิสาหกิจเพื่อสังคม จึงทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลจากตัวแปรกำกับ (Moderating Effect) จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชี ตามตัวแบบที่ 5-8 โดยทำการวิเคราะห์ตามงานวิจัยของ Namazi and Namazi (2016) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของแต่ละกลุ่มพบว่า ตัวแปรอิสระมีความแตกต่างกันของทั้ง 2 กลุ่ม ($AQ = 1$ และ $AQ = 0$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Independent - Sample T Test มีค่า $p\text{-value} < 0.05$) ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแต่ละกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญบนความสัมพันธ์ระหว่างระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มาจากผลกระทบของระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (AEM: Yoon) โดยในตัวแบบที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่ม $AQ = 1$ เท่ากับ -0.003 ($p = 0.003$) และในตัวแบบที่ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่ม $AQ = 1$ เท่ากับ -0.003 ($p = 0.004$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่ม $AQ = 0$ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเท่ากับ -0.002 ($p = 0.379$) และ -0.002 ($p = 0.222$) ตามลำดับชี้ให้เห็นว่า บริษัทที่ใช้เป็นชุดข้อมูลที่ใช้ผู้สอบบัญชี Big 4 ส่งผลให้การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีผลกระทบมาจากการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพิ่มขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน H6a ขณะที่คุณภาพการสอบบัญชีส่งผลให้ทิศทางความสัมพันธ์ของการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง (REM: SM) กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นแปลงไป³ กล่าวคือ เมื่อทดสอบอิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชีทำให้ทิศทางเปลี่ยนจากเชิงบวก (ตัวแบบที่ 3 และ 4) เป็นทิศทางลบ (ตัวแบบที่ 7 และ 8) โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่ม $AQ = 1$ มีค่า -0.090 ($p = 0.344$) และ -0.089 ($p = 0.348$) ตามตัวแบบที่ 7 และ 8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นหมายความว่า คุณภาพการสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มาจากผลกระทบของการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง จึงปฏิเสธสมมติฐาน H6b เช่นเดียวกับอิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อผลกระทบของระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional: NA) กับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งส่งผลให้ทิศทางความสัมพันธ์เป็นในทิศทางตรงกันข้ามแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติตามตัวแบบที่ 5

³ Namazi and Namazi (2016) อธิบายว่า การทดสอบตัวแปรกำกับอาจให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพิ่มขึ้นหรือลดลง 2) ส่งผลให้ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไป 3) ไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลจากตัวแปรกำกับ (Moderating Effect)

ตัวแปรกำกับ: คุณภาพตราสอบบัญชี	ตัวแบบ 5	ตัวแบบ 6	ตัวแบบ 7	ตัวแบบ 8
Variables	$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 Yoon_{it} + \beta_2 NA_{it} + \beta_3 CSR_{it} + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_{it} + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_{it} + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_{it} + \epsilon_{it}$	$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 Yoon_{it} + \beta_2 CS_{it} + \beta_3 CSR_{it} + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_{it} + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_{it} + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_{it} + \epsilon_{it}$	$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 SM_{it} + \beta_2 NA_{it} + \beta_3 CSR_{it} + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_{it} + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_{it} + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_{it} + \epsilon_{it}$	$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 SM_{it} + \beta_2 CS_{it} + \beta_3 CSR_{it} + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_{it} + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_{it} + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_{it} + \epsilon_{it}$
Earnings Management:	B	B	B	B
	p-value	p-value	p-value	p-value
AEM: Yoon (AQ = 1)	-0.003***	0.003	-0.003***	0.004
AEM: Yoon (AQ = 0)	-0.002	0.379	-0.002	0.222
REM: SM (AQ = 1)			-0.090	0.344
REM: SM (AQ = 0)			-0.015*	0.897
Accounting Conservatism:				
Unconditional: NA (AQ = 1)	9.209	0.621	-4.498	0.981
Unconditional: NA (AQ = 0)	-1.251***	0.005	-1.282***	0.004
Conditional: CS (AQ = 1)		0.002		0.847
Conditional: CS (AQ = 0)		0.023*		0.070
Corporate Social Responsibility:				
CSR (AQ = 1)	-0.071**	0.024	-0.070**	0.025
CSR (AQ = 0)	-0.092**	0.041	-0.110**	0.014
Constant (AQ = 1)	0.403***	0.000	0.429***	0.000
Constant (AQ = 1)	0.655***	0.000	0.496***	0.000
Control Variables:	Yes	Yes	Yes	Yes
Fixed Effect: Year, Industry	Yes	Yes	Yes	Yes
Sig. F-statistic (AQ = 1)	65.313***	65.282***	64.089***	64.134***
Sig. F-statistic (AQ = 0)	52.077***	51.350***	51.954***	51.111***
Adj. R square (AQ = 1)	0.448	0.448	0.443	0.443
Adj. R square (AQ = 0)	0.479	0.475	0.437	0.474
N = 1,125 (AQ = 1), 842 (AQ = 0)				

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การปรับเปลี่ยน (Moderating Effect) (ต่อ)

ตัวแปรกำกับ: คุณภาพการสอบบัญชี		ตัวแบบ 5	ตัวแบบ 6	ตัวแบบ 7	ตัวแบบ 8	
		$ETR_t = \beta_0 + \beta_1 Yoon_t + \beta_2 NA_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_t + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_t + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_t + \epsilon_t$	$ETR_t = \beta_0 + \beta_1 Yoon_t + \beta_2 CS_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_t + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_t + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_t + \epsilon_t$	$ETR_t = \beta_0 + \beta_1 SM_t + \beta_2 NA_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_t + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_t + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_t + \epsilon_t$	$ETR_t = \beta_0 + \beta_1 SM_t + \beta_2 CS_t + \beta_3 CSR_t + \sum_{n=4}^{10} \beta_n Control_t + \sum_{n=11}^{17} \beta_n Year_t + \sum_{n=18}^{24} \beta_n Ind_t + \epsilon_t$	
Independent-Sample T Test	t	p-value	t	p-value	t	p-value
Yoon	-3.082**	0.002	-3.082***	0.002		
SM					-2.522**	0.011
NA	2.326*	0.020	2.326*	0.020		
CS			3.649***	0.000	3.649***	0.000
CSR	5.902***	0.000	5.902***	0.000	5.902***	0.000

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญ *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10

นอกจากนี้ คุณภาพการสอบบัญชียังไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข (Conditional: CS) กับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามตัวแบบที่ 6 และตัวแบบที่ 8 จึงสรุปได้ว่า คุณภาพการสอบบัญชีไม่มีผลกระทบต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีอิทธิพลมาจากระดับความระมัดระวังทางบัญชีทั้งแบบไม่มีเงื่อนไขและแบบมีเงื่อนไข จึงปฏิเสธสมมติฐาน H7a และ H7b ในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งกลุ่ม AQ = 1 และ AQ = 0 ในทุกตัวแบบ แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ถดถอยของกลุ่ม AQ = 1 พบว่า มีอิทธิพลน้อยกว่ากลุ่ม AQ = 0 ซึ่งให้เห็นว่า บริษัทที่ใช้ผู้สอบบัญชี Big 4 มีอิทธิพลในการช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีผลกระทบมาจากระดับความรับผิดชอบต่อสังคมแต่น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้ผู้สอบบัญชี Big 4 จึงยอมรับสมมติฐาน H8

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ตรวจสอบผลกระทบของระดับการตกแต่งกำไร ระดับความระมัดระวังทางบัญชี และระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังตรวจสอบอิทธิพลของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มาจากผลกระทบดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการตกแต่งกำไรผ่านการรายการคงค้างมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารใช้วิธีการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างจะส่งผลให้การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น สิ่งนี้บ่งชี้ว่า เมื่อมีการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกัน ก็ยังสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล (Non-Confirming) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Desai & Dharmapala (2009b)

ระดับการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นไปตามสมมติฐาน บ่งชี้ว่า เมื่อผู้บริหารใช้วิธีการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงจะมีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง เนื่องจากเมื่อผู้บริหารเลือกใช้วิธีการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง (เช่น การเพิ่มยอดขาย) จะส่งผลให้กำไรทางบัญชีสูงขึ้นจึงต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงขึ้นเช่นเดียวกัน (Roychowdhury, 2006)

ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า เมื่อระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ระดับอัตราภาษีที่แท้จริงลดลง นั่นคือ มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่รับรู้จากการวัดมูลค่าเริ่มแรกตามหลักความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเร่งการรับรู้เร็วกว่ากำไร ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล หมายความว่า เมื่อระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ระดับอัตราภาษีที่แท้จริงเพิ่มขึ้น นั่นคือ มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขจะต้องมีข้อบ่งชี้ในการรับรู้ขาดทุน เช่น ข้อบ่งชี้ว่าสินทรัพย์เกิดการด้อยค่า จึงจะสามารถรับรู้ผลขาดทุนได้ และในประเทศไทยกฎหมายภาษีไม่อนุญาตให้รับรู้ค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลหากเป็นเพียงการประมาณ

การหรือมาจากข้อบ่งชี้ โดยมีได้มีการจ่ายจริง จึงทำให้ยากต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นเหตุให้ระดับความระมัดระวังทางบัญชีแบบมีเงื่อนไขสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับอัตราภาษีที่แท้จริง (Bornemann, 2018; Lara et al., 2009)

ระดับความรับผิดชอบต่อสังคม มีอิทธิพลเชิงลบกับระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล หมายความว่า เมื่อระดับความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริงจะลดลง ซึ่งหมายถึง มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะการแสดงออกถึงการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการเปิดเผยข้อมูลช่วยให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดีขึ้นในสายตาของนักลงทุน จึงอาจทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมทำให้บริษัทได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น การบริจาคทรัพย์สินให้แก่วิสาหกิจเพื่อสังคม จึงทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีต (เช่น Goerke, 2019; Lanis & Richardson, 2015; Lanis & Richardson, 2013; Lanis & Richardson, 2012)

ผลการทดสอบอิทธิจากคุณภาพการสอบบัญชีพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงลบต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากระดับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง กล่าวคือ ส่งผลให้การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะผู้สอบบัญชี Big 4 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการกับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีมามากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ผลการศึกษาของ Janssen et al. (2005); McGuire et al. (2012) พบว่า ลูกค้าที่ใช้บริการด้านภาษีจากบริษัทตรวจสอบบัญชีที่มีคุณภาพ เช่น Big 4 มีค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ลดลง เนื่องจากบริษัทสอบบัญชีเหล่านี้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษี

ผลการศึกษาไม่พบอิทธิพลของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะการตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริงอย่างการจัดการยอดขาย ยากที่จะตรวจพบโดยผู้สอบบัญชี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่กระทำผ่านการกำหนดนโยบาย เช่น การลดราคา หรือการให้ส่วนลดกับลูกค้า ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี

คุณภาพการสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกิดจากผลกระทบของระดับความระมัดระวังทางบัญชีทั้งแบบไม่มีเงื่อนไขและแบบมีเงื่อนไข ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากหลักความระมัดระวังทางบัญชีเป็นหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบบัญชี

คุณภาพการสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงลบต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า การใช้บริการผู้สอบบัญชี Big 4 มีส่วนช่วยให้บริษัทที่ดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ลดลง เนื่องจากในบางกรณีบริษัทเหล่านี้อาจใช้บริการผู้สอบบัญชีในการให้ความเชื่อมั่นอย่างจำกัดในรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม และหน่วยงานภาครัฐให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์การหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเช่นเดียวกันงานวิจัยในอดีตคือ ETR ซึ่งไม่สามารถวัดค่าระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ถูกต้องชัดเจน เนื่องจากการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นกลยุทธ์ที่มีความซับซ้อนและไม่มีการเปิดเผย จึงยากต่อการวัดค่า งานวิจัยในอนาคตควรที่จะมีการศึกษาวิธีการวัดค่าการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลจากตัววัดอื่น ๆ หรือจากข้อมูลภายในเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติม

ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้พบผลกระทบของการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง การตกแต่งกำไรผ่านกิจกรรมที่แท้จริง ความระมัดระวังทางบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขและแบบมีเงื่อนไข ความรับผิดชอบต่อสังคม และอิทธิพลจากคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนั้นนักลงทุน หน่วยงานภาครัฐ หรือผู้สนใจทั่วไป อาจต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อระดับการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท เพื่อช่วยให้การตัดสินใจหรือการออกนโยบายจัดเก็บภาษี รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้ที่สนใจศึกษาสำหรับงานวิจัยในอนาคตสามารถขยายขอบเขตจากการศึกษาผลกระทบอื่นร่วมด้วย อาทิเช่น ผลกระทบจากความยั่งยืนทางธุรกิจที่มีต่อการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชีต่อไป

REFERENCES

- Abdullah, A. Bin, & Ismail, N. I. K. (2008). Disclosure of Voluntary Accounting Ratios by Malaysian Listed Companies. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 6(1), 1–20.
- Ahmed, A. S., & Duellman, S. (2007). Accounting Conservatism and Board of Director Characteristics: an Empirical Analysis. *Journal of Accounting and Economics*, 43(2–3), 411–437.
- Amidu, M., Coffie, W., & Acquah, P. (2019). Transfer pricing, earnings management and tax avoidance of firms in Ghana. *Journal of Financial Crime*, 26(1), 235–259.
- Amiram, D., Bauer, A. M., & Frank, M. M. (2013). Corporate tax avoidance and managerial incentives generated by shareholder dividend tax policy. In *CAAA Annual Conference and the European Accounting Association*.
- Badertscher, B. A., Katz, S. P., Rego, S. O., & Wilson, R. J. (2019). Conforming Tax Avoidance and Capital Market Pressure. *The Accounting Review*, 94(6), 1–30.
- Barako, D. G., Hancock, P., & Izan, H. Y. (2006). Corporate Disclosure by Kenyan Companies. *Corporate Governance*, 14(2), 107–125.
- Basu, S. (1997). The conservatism principle and symmetric timeliness of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 3–37.
- Basu, S., Hwang, L.-S., & Jan, C.-L. (2001). Differences in Conservatism between Big Eight and Non-Big Eight Auditors. Available at SSRN 2428836.
- Beaver, W. H., & Ryan, S. G. (2005). Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modelling. *Review of accounting studies*, 10(2–3), 269–309.
- Beck, A. C., Campbell, D., Shrivs, P. J. (2010). Content analysis in environmental reporting research: Enrichment and rehearsal of the method in a British-German context, *The British Accounting Review*, 42, 207–222.
- Becker, C. L., Defond, M. L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. *Contemporary Accounting Research*, 15(1), 1–24.
- Behn, B. K., Choi, J. H., & Rang, T. (2008). Audit quality and properties of analyst earnings forecasts. *Accounting Review*, 83(2), 327–349.
- Belz, T., von Hagen, D., & Steffens, C. (2019). Taxes and firm size: Political cost or political power? *Journal of Accounting Literature*, 42(1), 1–28.
- Bornemann, T. (2018). Tax Avoidance and Accounting Conservatism. Available at SSRN 3114054.
- Carroll, A. B. (1998). the Four Faces of corporate citizenship. *Business and Society Review*, 100(1), 1–7.
- Chapple, W., & Moon, J. (2005). Corporate social responsibility (CSR) in Asia a seven-country study of CSR Web site reporting. *Business and Society*, 44(4), 415–441.
- Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., & Shevlin. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms? *Research Collection School of Accountancy*, 91(1), 41–61.

- Christensen, J., & Murphy, R. (2004). The social irresponsibility of corporate tax avoidance: Taking CSR to the bottom line. *Development*, 47(3), 37–44.
- Crocker, K. J., & Slemrod, J. (2005). Corporate tax evasion with agency costs. *Journal of Public Economics*, 89(9–10), 1593–1610.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor Size and Audit Quality. *Journal of Accounting and Economics*1, 3(3), 183–199.
- Dechow, P. M., Kothari, S. P., & Watts, R. L. (1998). The relation between earnings and cash flows. *Journal of accounting and Economics*, 25(2), 133–168.
- Delgado, F. J., Fernandez-Rodriguez, E., & Martinez-Arias, A. (2012). Size and other Determinants of Corporate Effective Tax Rates in US Listed Companies. *International Research Journal of Finance and Economics*, 98, 160–165.
- Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145–179.
- Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2008). Taxation and Corporate Governance: An Economic Approach. In *Tax and corporate governance* (Springer, pp. 13–30).
- Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2009a). Corporate Tax Avoidance and Firm Value. *Review of Economics and Statistics*, 91(3), 537–576.
- Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2009b). Earnings management, corporate tax shelters, and book-tax alignment. *National Tax Journal*, 62(1), 169–186.
- Dhaliwal, D. S., Gleason, C. A., & Mills, L. F. (2004). Last-Chance Earnings Management: Using the Tax Expense to Meet Analysts' Forecasts. *Contemporary Accounting Research*, 21(2), 431–459.
- Dunbar, A., Higgins, D. M., Phillips, J. D., & Plesko, G. A. (2010). What do measures of tax aggressiveness measure? *National Tax Association Proceedings*, 18–26.
- Dye, R. A. (1993). Auditing Standards, Legal Liability, and Auditor Wealth. *Journal of Political Economy*, 101(5), 887–914.
- Dyreng, S. D., Hanlon, M., & Maydew, E. L. (2010). The effects of executives on corporate tax avoidance. *Accounting Review*, 85(4), 1163–1189.
- El-Habashy, H. A. K. (2019). The effect of corporate governance attributes on accounting conservatism in Egypt. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23(3), 1–18.
- Elder, R., & Zhou, J. (2001). Audit Firm Size, Industry Specialization and Earnings Management by Initial Public Offering Firms. *State University of New York at Binghamton*, 315.
- Francis, J. R., & Yu, M. D. (2006). Big Four Office Size and Audit Quality. *Contemporary Accounting Research*, 35(2002), 508–523.

- Frank, M. M., Lynch, L. J., & Rego, S. O. (2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. *Accounting Review*, 84(2), 467–496.
- Freeman, E. R. (1984). Stakeholder Theory of the Modern Corporation.
- García Lara, J. M., García Osma, B., & Penalva, F. (2009). Accounting conservatism and corporate governance. *Review of Accounting Studies*, 14(1), 161–201.
- Gebhart, M. S. (2017). Measuring Corporate Tax Avoidance - An Analysis of Different Measures. *Junior Management Science*, 2(2), 43–60.
- Gerayli, M. S., Yanesari, A. M., & Ma'atooft, A. R. (2011). Impact of audit quality on earnings management: Evidence from Iran. *International Research Journal of Finance and Economics*, 66(66), 77–84.
- Givoly, D., & Hayn, C. (2000). The Changing time-series properties of earning, cash flows and accrual: Has financial reporting become more conservative? *Journal of Accounting and Economics*, 29(3), 287–320.
- Goerke, L. (2019). Corporate social responsibility and tax avoidance. *Journal of Public Economic Theory*, 21(2), 310–331.
- Gujariti, D. (2003). Basic Econometrics. 4th ed. New york, NY: McGraw Hill.
- Hamdan, A., Kukrija, G., Awwad, B., Dergham, M. (2012). The auditing quality and accounting conservatism. *International Management Review*, 8(2), 33–50.
- Hanlon, M., & Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2–3), 127–178.
- Hart, O. (1995). Corporate Governance: Some Theory and Implications. *The Economic Journal*, 105(430), 678.
- Heltzer, W. (2009). Conservatism and Book-Tax Differences. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 24(3), 469–504.
- Hogan, B., & Noga, T. (2015). Auditor-provided tax services and long-term tax avoidance. *Review of Accounting and Finance*, 14(3), 285–305.
- Huseynov, F., & Klamm, B. K. (2012). Tax avoidance, tax management and corporate social responsibility. *Journal of Corporate Finance*, 18(4), 804–827.
- Jensen, M. C. (2001). Value maximisation, Stakeholder theory and the corporate objective function. *Journal of Applied Corporate Financial*, 14(3), 8–21.
- Jensen, M. C. (2005). Agency costs of overvalued equity. *Financial Management*, 34(1), 5–19.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–306.
- Khan, M., & Watts, R. L. (2009). Estimation and empirical properties of a firm-year measure of accounting conservatism. *Journal of Accounting and Economics*, 48(2–3), 132–150.

- Khurana, I. K., & Raman, K. K. (2004). Litigation Risk and the Financial Reporting Credibility of Big 4 versus Non-Big 4 Audits: Evidence from Anglo-American Countries. *The Accounting Review*, 97(2), 473–495.
- Kim, B., & Jung, K. (2007). The Influence of Tax Costs on Accounting Conservatism. Available at SSRN 987441.
- Kim, J. B., Chung, R., & Firth, M. (2003). Auditor Conservatism, Asymmetric Monitoring, and Earnings Management. *Contemporary Accounting Research*, 20(2), 323–359.
- Kothari, S. P., Ramanna, K., & Skinner, D. J. (2010). Implications for GAAP from an analysis of positive research in accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 246–286.
- Kraft, A. (2014). What Really Affects German Firms' Effective Tax Rate? *International Journal of Financial Research*, 5(3), 1–19.
- Krishnan, G. V. (2003a). Audit Quality and the Pricing of Discretionary Accruals. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(1), 109–126.
- Krishnan, G. V. (2003b). Does big 6 auditor industry expertise constrain earnings management? *Accounting Horizons*, 17, 1–16.
- Kumari, S. S. (2008). Multicollinearity: Estimation and elimination. *Journal of Contemporary research in Management*, 3(1), 87–95.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2012). Corporate social responsibility and tax aggressiveness: An empirical analysis. *Journal of Accounting and Public Policy*, 31(1), 86–108.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2013). Corporate social responsibility and tax aggressiveness: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 26(1), 75–100.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2015). Is Corporate Social Responsibility Performance Associated with Tax Avoidance? *Journal of Business Ethics*, 127(2), 439–457.
- Lara, J. M. G., Osma, B. G., & Penalva, F. (2009). The economic determinants of conditional conservatism. *Journal of Business Finance & Accounting*, 36(3–4), 1–37.
- Lee, B. B., Dobiyski, A., & Minton, S. (2015). Theories and Empirical Proxies for Corporate Tax Avoidance. *Applied Business and Economics*, 17(3), 21–34.
- Lietz, G. M. (2013). Determinants and Consequences of Corporate Tax Avoidance. *SSRN Electronic Journal*.
- Lisowsky, P., Robinson, L., & Schmidt, A. (2013). Do Publicly Disclosed Tax Reserves Tell Us About Privately Disclosed Tax Shelter Activity? *Journal of Accounting Research*, 51(3), 583–629.
- Markle, K. S. (2012). Cross-Country Comparisons of Corporate Income Taxes. *National Tax Journal*, 65(3), 493–527.
- McGuire, S. T., Omer, T. C., & Wang, D. (2012). Tax avoidance: Does tax-specific industry expertise make a difference? *Accounting Review*, 87(3), 975–1003.

- McVay, S. E. (2006). Earnings management using classification shifting: An Examination of core Earnings and Special Items. *The Accounting Review*, 81(3), 501–531.
- McWilliams, A., & Siegel, D. (2001). Corporate social responsibility: A theory of the firm perspective. *Academy of Management Review*, 26(1), 117–127.
- Mora, A., & Walker, M. (2015). The implications of research on accounting conservatism of accounting standard setting. *Accounting and Business Research*, 45(5), 620–650.
- Munther, A. N. (2019). Effect of Corporate Governance Rules on Voluntary Disclosure in Jordanian Corporations Listed with the Amman Stock Exchange (ASE): (An Empirical Study). *Studies in Business and Economics*, 14(1), 154–168.
- Namazi, M., & Namazi, N. R. (2016). Conceptual analysis of moderator and mediator variables in business research. *Procedia Economics and Finance*, 36, 540–554.
- Nithichai, P., & Kanasiriwattana, A. (2020). Foreign Direct Investment of Listed Companies in SET Report in 2019 (pp. 1–22). SET Research.
- Noor, R. M., Mastuki, N. A., & Bardai, B. (2010). Corporate Effective Tax Rates: A Study On Malaysian Public Listed Companies. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 1(2), 189–193.
- Omer, T. C., Bedard, J. C., & Falsetta, D. (2006). Auditor-Provided Tax Services: The Effects of a Changing Regulatory Environment. *The Accounting Review*, 81(5), 1095–1117.
- Phillips, J. D. (2003). Corporate tax-planning effectiveness: The role of compensation-based incentives. *Accounting Review*, 78(3), 847–874.
- Piot, C. & Janin, R. (2005) Audit Quality and Earnings management in France. Available at SSRN 830484.
- Pratama, A., & Padjadjaran, U. (2017). Company Characteristics, Corporate Governance and Aggressive Tax Avoidance Practice: A Study of Indonesian Companies. *Review of Integrative Business and Economics Research Online CDRom*, 6(4), 2304–1013.
- Pratiwi, I. S., & Siregar, S. V. (2019). The effect of corporate social responsibility on tax avoidance and earnings management: The moderating Role of Political Connections. *International Journal of Business*, 24(3), 230–248.
- Putri, A., Rohman, A., & Chariri, A. (2016). Tax avoidance, earnings management, and corporate governance mechanism (an evidence from Indonesia). *International Journal of Economic Research*, 13(4), 1931–1943.
- Qiang, X. (2007). The effects of contracting, litigation, regulation, and tax costs on conditional and unconditional conservatism. *The Accounting Review*, 82(3), 759–796.
- Reynolds, J. K., & Francis, J. R. (2001). Does size matter? The influence of large clients on office-level auditor reporting decisions. *Journal of Accounting and Economic*, 30, 375–400.

- Richardson, G., & Lanis, R. (2007). Determinants of the variability in corporate effective tax rates and tax reform: Evidence from Australia. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26(6), 689–704.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335–370.
- Salihu, I. A., Annuar, H. A., & Sheikh Obid, S. N. (2015). Foreign investors' interests and corporate tax avoidance: Evidence from an emerging economy. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 11(2), 138–147.
- Schipper, K. (1989). Earnings management. *Accounting horizons*, 3(4), 91.
- Seetharaman, A., Sun, Y., & Wang, W. (2011). Tax-related financial statement restatements and auditor-provided tax services. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 26(4), 677–698.
- Shafai, N. A. B., Amran, A. Bin, & Ganesan, Y. (2018). Earnings Management, Tax Avoidance and Corporate Social Responsibility: Malaysia Evidence. *International Academic Journal of Accounting and Financial Management*, 05(02), 41–56.
- Sikka, P. (2010). Smoke and mirrors: Corporate social responsibility and tax avoidance. *Accounting Forum*, 34(3–4), 153–168.
- Wang, S., & Chen, S. (2012). The Motivation for Tax Avoidance in Earnings Management. *Scientific Research*, 447–450.
- Watts, R. L. (2003). Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons*, 17(3), 207–221.
- Yoon, S. S., Miller, G., & Jiraporn, P. (2006). Earnings management vehicles for Korean firms. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 17(2), 85–109.
- Zang, A. Y. (2012). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrual-based earnings management. *Accounting Review*, 87(2), 675–703.
- Zarai, M. A. (2013). Corporate Tax Planning and Debt Endogeneity: Case of American Firms. *International Journal of Business and Commerce*, 3(3), 42–53.

